

**Puurakentamisen edistäminen
osana kuntastrategiaa**

Opas kunnille

Puurakentamisen edistäminen osana kuntastrategiaa

Opas kunnille

Julkaisija Puutuoteteollisuus ry

Yhteistyössä

Tekijä/t **Puutuoteteollisuus ry:**
Sini Koskinen

MDI Public Oy:
Janne Antikainen, Sara Anttila, Iina Tunkkari, Anna Vainio

Suomen metsäkeskus:
Johanna Pulli

Kansi As Oy Laamanninpolku 10-14, Porvoo
Suunnittelija | Arkkitehtikonttori Vainio & Ekman Oy
Kuva Kimmo Räisänen / Puuinfo Oy

Kieli suomi

Sivumäärä 34

Tiivistelmä Kunnilla on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä. Ne toimivat edelläkävijöinä ja suunnannäyttäjinä, sillä kunnissa tehdään laajasti ilmastopoliittisia päätöksiä. Monet kunnat ovatkin julkistaneet kansallista tasoa kovempia tavoitteita.

Puurakentaminen on yksi keino vähentää rakentamisen hiilidioksidipäästöjä ja näin suunnata kohti asetettuja ilmastotavoitteita. Lisäksi puurakentamisen edistämällä on sekä taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurillisia vaikutuksia alueelle. Puurakentamisella tuetaan kotimaista ja paikallista taloutta, sillä se luo työpaikkoja ja lisää puun kysyntää. Puurakentaminen edistää myös hyvinvointia, luo viihtyisää tunnelmaa sekä tuo imagohyötyä kunnille.

Kuntastrategia ja siinä olevat linjaukset luovat kunnan tulevaisuuden suuntaa. Strategialla luodaan yhteistä tahtotilaa ja linjaukset tarjoavat tukevan selkänöjan päätöksenteolle. Puurakentamisen edistämisen kirjaaminen kuntastrategiaan antaa vahvimman mahdollisen mandaatin edistää teemaa kunnan eri osastoilla.

Puurakentamisen edistämisen kirjauksista on olemassa hyviä esimerkkejä Suomessa. Kannattaakin hyödyntää sitä, mitä on jo saatavilla, eikä luoda uutta alusta asti. Jokaisen kunnan täytyy kuitenkin löytää oma tulokulmansa teemaan.

Tämä opas on työstetty laajan dokumenttiaineiston pohjalta. Työssä on käyty läpi eri kokoisten kuntien strategioita ja ohjelmia puurakentamisen edistämisen näkökulmasta sekä haastateltu edelläkävijäkuntien edustajia. Oppaasta kuntien luottamushenkilöt ja viranhaltijat saavat vinkkejä siihen, miten puun käytön lisääminen rakentamisessa voidaan tuoda osaksi kuntastrategiaa.

Asiasanat Puurakentaminen, puunkäyttö, strategiatyö, strategiat, strateginen suunnittelu, hiilineutraalius

Esipuhe

Puurakentaminen on keskeinen osa kestäväää, hiilineutraalia yhteiskuntaa, ja sen edistäminen tarjoaa kunnille konkreettisen keinon ilmasto- ja elinvoimatavoitteiden saavuttamiseen. Tämä opas on laadittu tukemaan kuntia siinä, kuinka puurakentamista voidaan vahvistaa strategisen suunnittelun ja päätöksenteon tasolla. Oppaan on koonnut Puutuoteteollisuus ry yhteistyössä ympäristöministeriön hallinnoiman Puurakentamisen ohjelman (2016–2023) kanssa.

Vaikka hiilineutraaliin rakentamiseen on useita tapoja, keskitymme tässä julkaisussa erityisesti puurakentamiseen sen ilmastohyötyjen ja aluetaloudellisten vaikutusten vuoksi. Julkisella sektorilla on mahdollisuus toimia suunnannäyttäjänä, joka paitsi tukee omia ilmastotavoitteitaan, myös avaa tietä yksityisen sektorin ilmastomyönteisille ratkaisuille.

Työpajojen ja kuntahaastattelujen kautta on hahmottunut konkreettisia tapoja, joilla kunnat voivat kehittää hiilineutraalia rakentamista – kuitenkin ottaen huomioon, että jokainen kunta toimii omista lähtökohdistaan. Yksi keskeinen oppi on, ettei ole yhtä oikeaa tapaa edistää puurakentamista, vaan ratkaisut on sovittava kunnan kokoon, kasvuun, maapolitiikkaan ja resursseihin.

Hiilineutraaliustavoitteet kuntien strategiatasolla – kuten muutkin uudet, vielä vakiintumattomat tavat – vaativat kuntaorganisaatiolta yhteistä tahtotilaa ja valmiutta toimintatapojen muutokseen. Vain siten voidaan synnyttää aitoa, pysyvää muutosta. Samalla kunnilla on mahdollisuus vahvistaa elinvoimaansa ja houkuttelevuuttaan sekä edistää paikallisten työpaikkojen syntymistä esimerkiksi kaavoituksen, maapolitiikan ja hankintojen keinoin.

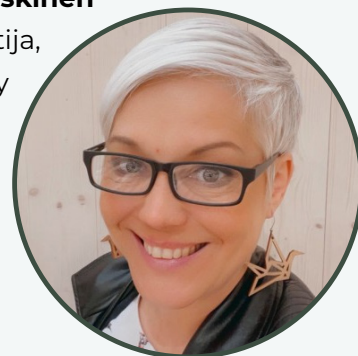
Opas tarjoaa käytännön esimerkkejä ja eri kokoisille kunnille skaalautuvia strategiakirjausvaihtoehtoja. Avoin vuoropuhelu kunnan eri toimialojen ja yrityssectän kanssa tukee tavoitteiden saavuttamista ja luo kestäväää kilpailua ja kehitystä. Hiilineutraali tulevaisuus rakennetaan yhdessä – toivomme, että tämä opas toimii teille siinä apuna.

Antoisia lukuhetkiä!

Sini Koskinen

asiantuntija,

Puutuoteteollisuus ry

Sisällys

1.	Johdanto	5
1.1	Oppaan tavoitteet ja rakenne	5
1.2	Strateginen kehittäminen kunnissa	6
1.3	Puurakentamisen nykytila ja tulevaisuus kunnissa	8
2.	Puurakentamisen edistäminen kunnissa	10
2.1	Puurakentamisen hyödyt	10
2.2	Puurakentamisen edistämisen keinoja kunnissa	12
3.	Puu kuntastrategiaan	16
3.1	Hyviä käytäntöjä kunnista	16
3.2	Strategiasta käytännön työhön	18
3.3	Strategiakirjauksia kunnissa - Esimerkkejä kuntasi strategiaan	19
4.	Puun juurruttaminen osaksi kunnan arkea	24
4.1	Strategian laatiminen	24
4.2	Strategian jalkauttaminen	26
4.3	Puurakentamisen osaamisen kehittäminen ja verkostot	28
5.	Käsitteet ja lyhenteet	31
6.	Lähteet	33

Johdanto

1.1 Oppaan tavoitteet ja rakenne

Tästä oppaasta kuntien luottamushenkilöt ja viranhaltijat saavat näkemyksiä ja vinkkejä, miksi puurakentamisen edistäminen kannattaa ottaa osaksi kunnan strategista kehittämistä ja miten puurakentamisen edistäminen voidaan sisällyttää kuntastrategiaan. Oppaasta saa myös esimerkkejä rakentamisen eri osastojen linjauksiin tai muihin kunnan toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin, kuten ohjelmiin ja suunnitelmiin.

Opas sisältää tiiviin paketin puurakentamisen edistämisen hyödyistä sekä puurakentamisen edistämisen keinoista kunnissa (ks. lisää Puurakentamisen edistäminen maankäyttöpolitiikan, kaavoituksen ja tontinluovutusperiaatteiden keinoin -opas kunnille. Valmistuu vuonna 2025). Opas painottaa puurakentamisen edistämistä kunnan strategisissa dokumenteissa, joista tärkeimpänä on koko kunnan kehittämisen suuntaa luova kuntastrategia.

Tästä oppaasta kuntien luottamushenkilöt ja viranhaltijat saavat vinkkejä siihen, mitä strategiaprosessissa tulisi ottaa huomioon sekä käytännön esimerkkejä siitä, miten muissa kunnissa puurakentamisen edistäminen on jo huomioitu strategiatyössä ja -dokumenteissa. Oppaassa käytetään yleisnimitystä "kunta" viittaamaan kaikkiin erikokoisiin ja -tyyppisiin kuntiin ja kaupunkeihin.

Puurakentamisen edistämisen kirjauksista

Opasta laadittaessa on huomioitu aikaisemmat ympäristöministeriön puurakentamisen ohjelman oppaat:

Puun käyttö julkisessa rakentamisessa -hankintaopas

Puurakentamisen edistäminen maankäyttöpolitiikan, kaavoituksen ja tontinluovutusperiaatteiden keinoin -opas kunnille (valmistuu vuonna 2025)

on jo olemassa hyviä esimerkkejä Suomessa. Kunnilla on monenlaisia tapoja sanoittaa puun käytön lisäämistä rakentamisessa, ja siksi onkin kannattavaa hyödyntää olemassa olevaa ja soveltaa sitä oman kunnan tarpeisiin. Oppaan tarkoituksena on kertoa puurakentamisen tilannekuvasta tällä hetkellä sekä antaa inspiraatiota muiden kuntien esimerkeistä ja täten innostaa myös omaa kuntaa edistämään puurakentamista.

Puurakentamisen edistäminen osana kuntastrategiaa -opas on työstetty yhteistyössä kuntien ja sidosryhmien kanssa. Oppaan sisällöt on koottu teemaan liittyvästä laajasta dokumenttiaineistosta sekä kuntakohtaisista haastatteluista sekä MDI:n kuntakyselystä.

Tämä Puurakentamisen edistäminen osana kuntastrategiaa -opas tarkastelee puurakentamisen edistämistä kunnissa nimenomaan kuntien strategisten linjausten eli tavoitteiden ja toimenpiteiden näkökulmasta, mutta ottaa huomioon myös jalkauttamisen, kunnan arkeen juurruttamisen sekä seurannan.

Opas kattaa paitsi puurakentamisen edistämisen, myös kaiken puun käytön lisäämisen rakentamisessa.

Tämä opas ei kuitenkaan käsittele puurakentamisen hankintoja eikä syvenny puurakentamisen edistämiseen maankäyttöpolitiikassa, kaavoituksessa ja tontinluovutusperiaatteissa. Näihin teemoihin voi uppoutua tarkemmin yllä mainituissa omissa oppaissaan.

Aloitetaan tarkastelemalla lyhyesti kuntien strategista kehittämistä ja otetaan tiivis katsaus puurakentamisen nykytilaan ja tulevaisuuteen kunnissa

1.2 Strateginen kehittäminen kunnissa

Kuntien lakisääteisenä veloitteena on laatia kunnan toimintaa ohjaava asiakirja eli kuntastrategia valtuustokausittain (Kuntalaki 37 §). Strategia on kunnan keskeisin kehittämisen ja suunnittelun asiakirja, jossa valtuusto linjaa kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteet.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon ainakin:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen.
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen.
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetty palvelutavoitteet.
- 4) omistajapolitiikka.
- 5) henkilöstöpolitiikka.
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen (Kuntalaki 37 §). (Ks. kuntastrategia, Kuntaliitto)

Kuntastrategian laatiminen edellyttää valintojen tekemistä. Asioita täytyy priorisoida, sillä kaikkia asioita ei voida kehittää samanaikaisesti. Kuntastrategia on ennen kaikkea yhteisen tahtotilan luomista kunnan tulevaisuuden suunnasta ja se antaa tukevan selkänöjan päätöksenteolle.

Kuntastrategian linjausten pohjalta viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden on helpompi perustella päätöksiä. Kuntastrategialinjauksilla pystytään helpottamaan arjen työtä ja vähentämään byrokratiaa taustalla.

Vaikka kuntien strategiat ovat pitkälti samasta puusta veistettyjä, ovat ne monisyisiä. Osa kuntastrategioista sisältää yksityiskohtaisesti tavoite- ja toimenpidelinjauksia, kun toiset strategioista liikkuvat paljon yleisemmällä tasolla. Kuntastrategiaa laadittaessa monesti tasapainotellaankin sen kanssa, kuinka konkreettisia kirjauksia strategiaan tehdään. Kuntastrategiassa tehtyjä valintoja usein syvennetään esimerkiksi toimiala- tai teemakohtaisissa ohjelmissa ja suunnitelmissa. Näitä voivat olla esimerkiksi elinvoimaohjelma, hyvinvointisuunnitelma sekä asunto- tai maapolitiittinen ohjelma. Nämä ohjelmat ja suunnitelmat omalta osaltaan toimeenpanevat strategian linjauksia.

Kunta voikin edistää puurakentamista monin eri tavoin niin strategialinjaus kuin erilaisen ohjelman, suunnitelman, linjauksen tai ohjauksen. Puurakentamista voidaan konkreettisesti edistää toimenpiteillä kaavoituksessa, maankäyttösopimuksissa, tontinluovutusehdoissa ja -kilpailutuksissa sekä kunnan omissa rakennushankkeissa. Näiden lisäksi kunta voi asettaa esimerkiksi kuntakuvaan liittyviä tavoitteita ja vaatimuksia vaikkapa hiilijalanjälkikriteerin suhteen.

Tässä oppaassa keskitytään kuntastrategiaan nimenomaan siitä näkökulmasta, miksi ja miten puun käytön lisäämistä rakentamisessa kannattaa ja voi ottaa mukaan kunnan kehittämiseen.

Mitä hyötyä kunnille on siitä, että puun käytön lisääminen rakentamisessa otetaan osaksi strategiaa?

01 Kuntatason tavoitetila selkeytyy

Kun puurakentamisen tavoitteet on määriteltty kuntastrategiassa, pystytään helposti hahmottamaan koko kuntatason tavoitetila ja sopimaan työnjaosta eri sektoreiden välillä. Tämän jälkeen on helpompi muodostaa kunkin toimialan omat tavoitteet niin, että yhteinen linja säilyy.

02 Päätöksenteko sujuvoituu

Kuntastrategiaan selkeästi kirjattu tavoite tai yhteinen linjaus toimii selkänäojana kaikissa päätöksenteon vaiheissa. Tavoitteen toimeenpano ja seuranta helpottuu.

03 Rakentamisen päästöjä voidaan vähentää, mikä tukee hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamista

Puun käytön lisääminen rakentamisessa on yksi merkittävä keino alentaa rakentamisen kasvihuonepäästöjä. Kuntien asettamat hiilineutraaliustavoitteet myös tukevat puurakentamista.

04 Kotimainen ja paikallinen talous vahvistuvat

Kirjauksella kunta ilmaisee selkeästi kannatuksensa uusiutuvalle ja kotimaiselle rakennusmateriaalille, jonka käytöllä on valtakunnallista ja usein myös aluetaloudellista merkitystä.

05 Viihtyisyys lisääntyy

Puurakennukset edistävät hyvinvointia sekä luovat viihtyisää ja lämmintä tunnelmaa. Puurakentamisella on myös imagohyötyä kunnille.

1.3 Puurakentamisen nykytila ja tulevaisuus kunnissa

Kunnat ovat keskeisiä toimijoita ilmastonmuutoksen hillinnässä. Monet kunnista ovat sitoutuneet ilmastotavoitteisiin ja joillain kunnilla on jopa valtakunnallisia linjauksia kunnianhimoisemmat tavoitteet. Puurakentaminen onkin monelle kunnalle tapa edistää hiilineutraalisuustavoitteitaan sekä samalla tukea paikallista ja alueellista elinkeinotoimintaa.

Julkinen puurakentaminen on ollut viime vuosina näkyvillä etenkin kouluinvestointien osalta. Näistä esimerkkejä ovat Imatran Mansikkalan koulukeskus, Päiväkotimartta Wendelin Tuusulassa ja Braheakampus Lieksassa. (Ryhänen 2021)

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan Vahva ja välittävä Suomi on kirjattu, että puurakentamista lisätään kannustimin sekä purkamalla siihen liittyvää sääntelyä. TKI-rahoitusta kanavoidaan puurakentamiseen ja alan koulutukseen panostetaan. (Ks. Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelma)

Puurakennukselle ei ole yleispätevää määritelmää, mutta Tilastokeskus tilastoi puurakennuksiksi rakennukset, joiden rakennusaine on puu, ja määrittelee rakennusaineen seuraavasti: ”Rakennusaineella tarkoitetaan sitä ainetta, josta rakennuksen kantavat pystyrakenteet on pääosin tehty”.

Ympäristöministeriön Julkisen puurakentamisen kansalliset tavoitteet - Puurakentamisen toimenpideohjelmassa 2016–2023 on esitelty kansalliset tavoitteet julkiselle puurakentamiselle. Vuonna 2022 kaikesta julkisesta rakentamisesta 31 prosenttia oli puurakentamista. Tavoitteena on, että vuonna 2025 puurakentaminen nousee 45 prosenttiin kaikesta julkisesta rakentamisesta, eli puurakentamisen osuus kasvaisi 14 prosenttiyksikköä.

MDI:n kuntakyselyllä tilannekuva puurakentamisesta Puutuoteteollisuuden kuntakyselystä

MDI toteutti marras-joulukuussa 2023 vuosittaisen valtakunnallisen kuntakyselynsä, jolla kartoitetaan kuntien ajankohtaista tilannekuva ja kehitysnäkymiä. Sähköpostikyselyn kohderyhmänä olivat kaikkien Manner-Suomen kuntien valtuustojen jäsenet sekä johtavat viranhaltijat. Kyselyssä oli tällä kertaa mukana kuntien puurakentamista käsittelevä osio, jolla kerättiin tietoa tätä opasta varten.

Vastauslinkki kuntakyselyyn lähetettiin yhteensä 10 797 vastaanottajalle. Kyselyyn vastasi 1119 henkilöä 276 eri kunnasta. Joka kolmas vastaaja katsoi, että puurakentamisen potentiaali on huomioitu hyvin heidän oman kuntansa strategiassa, ja yhtä moni vastasi, että se on huomioitu huonosti. Vastaajista kahdeksan prosenttia oli sitä mieltä, että puurakentamisen potentiaali on huomioitu oman kunnan strategiassa erittäin hyvin ja 13 prosentin mielestä se on huomioitu erittäin huonosti tai ei ollenkaan. 28 prosenttia katsoi, ettei puurakentamista ole huomioitu kuntastrategiassa hyvin eikä huonosti ja 6 prosenttia ei osannut ottaa asiaan kantaa.

Avoimeen kysymykseen ”Millaiset puurakentamisen strategiakirjaukset ovat kunnassasi edistäneet puurakentamista?” vastasi 291 johtoryhmän jäsentä ja valtuutettua. Monissa vastauksissa nostettiin esiin erityisesti hiilineutraaliuden ja kestävä kehityksen sekä myös ympäristöystävällisyyden tavoitteet. Jotkut vastaajat mainitsivat puurakentamisen perinteen kunnassa, paikallisten palveluiden ja tuotteiden hyödyntämisen, erityisesti mikäli kunnassa on puurakennusteollisuutta, sekä hyvän sisäilman tavoittelun.

Osassa vastauksista tuotiin esiin, mitä uudisrakentamista kunnassa on viime vuosina tehty puusta tai mitä on suunnitteilla tuleville vuosille, esim. päiväkotit, koulu ja senioriasunnot. Mainintoja oli myös siitä, että kunnan pientalot tehdään yleensä puusta tai että uusilla kaava-alueilla rakennetaan puusta. Muutama vastaaja kirjoitti, ettei kunnan strategiassa ole kirjauksia puurakentamisesta, mutta käytännössä sitä suositaan. Joidenkin kuntien strategioissa on kirjauksia hirsirakentamisesta.

Jotkut vastasivat, että puuta käytetään aina kun se on mahdollista tai kokonaisuuden kannalta järkevää. Osa totesi, ettei kunnassa ole uudisrakentamista tai sitä on hyvin vähän, joten strategiakirjauksilla puurakentamisesta ei ole käytännön merkitystä. Osa kertoi, ettei puurakentaminen ole kunnassa mahdollista sen kalliin hinnan takia, vaikka strategiassa olisi kirjauksia puurakentamiseen liittyen. Moni vastaaja toi esiin, ettei kunnan strategiassa ole minkäänlaisia kirjauksia puurakentamisesta tai ettei heillä ole tietoa asiasta.

Toiseen avoimeen kysymykseen ”Millaisten puurakentamisen strategiakirjausten uskosit edistävän puurakentamista omassa kunnassasi?” saatiin 239 vastausta. Jotkut vastaajat tähdensivät, että puurakentamisen edistäminen tulisi ylipäättään kirjata kunnan strategiaan. Tai mahdollisesti puurakentamiselle pitäisi kirjata selkeät määrälliset tavoitteet ja linjata, että julkiset rakennukset tulisi rakentaa pääosin tai mahdollisuuksien mukaan puusta tai hyödyntää puuta korjausrakentamisessa.

Vastauksissa tuotiin esiin myös muun muassa hiilineutraaliuden, kestävyys ja ekologisuuden huomioiminen rakentamisessa, kaavoituksessa ohjaaminen puurakentamiseen, tiedon ja neuvonnan sekä suunnitteluavun lisääminen, kotimaisten rakennusmateriaalien ja paikallisten toimijoiden suosiminen, valtion taloudellinen tuki puurakentamiselle, väliaikaisten verohelpotusten antaminen puurakenteisille taloille ja puurakenteisia kerrostaloja rakentaville yrityksille ja poikkeamislupien helpompi myöntäminen puurakentamiselle. Jotkut kokivat, ettei asia kuulu kunnan hoidettavaksi vaan puurakentamisen helpottamista tulee edistää lainsäädännön ja rakennusmääräysten avulla.

Osa totesi, että kunnassa on viime vuosina toteutettu julkisia rakennuskohteita puusta eikä uusia ole tulossa, tai ettei kunta rakenna mitään, joten strategiakirjauksilla ei nähdä olevan tämän asian osalta käytännön merkitystä. Jotkut toivat esiin näkemyksen puurakentamisen kalleudesta ja sanoivat, ettei kunnalla ole varaa uudisrakentamiseen ja isoihin investointeihin. Kaikki vastaajat eivät nähneet puurakentamista edistäviä strategiakirjauksia ylipäättään tarpeellisina tai eivät uskoneet, että strategiakirjauksilla voidaan aidosti edistää puurakentamista.

Kuten kuntakyselyn vastauksista ilmenee, pidetään puuta usein muita vaihtoehtoja kalliimpana rakennusmateriaalina. Todellisuudessa puurakentamisen kustannukset voivat olla jopa muita materiaaleja edullisempia. Teollisen puurakentamisen yleistyessä puurakentaminen muuttuu yhä kustannustehokkaammaksi ja samalla kilpailun lisääntyminen varmistaa, että kustannukset pysyvät kohtuullisina.

Mikäli rakennuttamisen kustannuksissa huomioidaan koko rakennuksen elinkaari, kasvaa puurakentamisen kustannustehokkuus. (Ks. Puun käyttö julkisessa rakentamisessa -hankintaopas; Kysymyksiä ja vastauksia julkisesta puurakentamisesta) Muita puurakentamisen hyötyjä sekä puurakentamiseen liittyvien kuntastrategiakirjausten merkitystä puurakentamisen edistämisessä kuvataan oppaan seuraavissa luvuissa.

Puurakentamisen edistäminen kunnissa

2.1 Puurakentamisen hyödyt

Tässä luvussa syvennytään puurakentamisen hyötyihin sekä kuntien ohjauskeinoihin puun käytön lisäämisessä rakentamisessa. Puurakentamisen edistäminen on kunnille tärkeää monesta syystä. Puun käytön lisäämisellä rakentamisessa on niin taloudellisia, ekologisia, sosiaalisia kuin kulttuurisia näkökulmia.

Puun käytön lisäämisen hyödyt rakentamisessa

Puurakentamisen edistäminen on ilmastopolitiikkaa, mutta myös elinvoimapolitiikkaa.

Puu on monipuolinen ja kestävä rakennusmateriaali, joka tarjoaa monia etuja. Se on muun muassa kevyt, uusiokäytettävä ja muuntojoustava materiaali. Puu on uusiutuva ja vähähiilinen rakennusmateriaali, joten puun käytön lisääminen rakentamisessa on yksi keinoista, joilla kunnat voivat vähentää rakentamisen ympäristövaikutuksia ja näin myös osaltansa hillitä ilmastonmuutosta.

Puurakentaminen tukee kotimaista ja paikallista taloutta, sillä se luo työpaikkoja ja lisää puun kysyntää.

Puurakentamista edistämällä voidaan siis tehdä paikallista elinvoimapolitiikkaa. Rakentamisesta suurin osa tapahtuu kasvukeskuksissa, mutta teollinen valmistaminen työllistää ympäri Suomea.

Puurakennukset edistävät hyvinvointia ja luovat viihtyisää ja lämmintä tunnelmaa.

Tutkimusten mukaan ihmiset reagoivat puumateriaalin käyttöön sisätiloissa myönteisesti niin fyysisesti kuin psyykkisesti. Puun käytöllä on esimerkiksi havaittu olevan myönteisiä vaikutuksia sisäilmaan. (le Roux, 2021)

Puurakentamisella on myös imagohyötyä kunnille.

Uudet puurakentamisen kohteet herättävät kiinnostusta niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Esimerkiksi Tuusulassa päiväkotia Martta Wendelin ja hirsirakenteinen lukio- ja kulttuurikeskus Monio ovat houkuttelleet runsaasti kiinnostuneita vierailijoita. Myös esimerkiksi Kuhmossa ja Pudasjärvellä vierailijoita käy tiuhaan tahtiin nimenomaan puurakentamisen vuoksi.

Imatran Mansikkalan koulukeskuksella on havaittu olevan vetovoimaa, kun syksyllä 2020 oppilaita tuli puolitoista luokallista enemmän kuin aiemmin. Muuttajia kerrottiin tulleen eri puolilta Imatraa, mutta myös kauempaa Suomesta. (Hannus 2020)

Puurakentamisen hyödyt – Tapausesimerkki Kuhmosta

Kuhmo on tunnettu panostuksistaan puurakentamiseen. Kuhmo linjaa strategiassaan, että se on kestävä kaupunki, joka rakentaa puusta.

Tuupalan puukoulu on Suomen ensimmäinen massiivipuu-elementtitekniikalla rakennettu koulu. Koulussa käytetty puumateriaali on hankittu Kuhmon alueelta. Paikalliset yrittäjät ovat kuljettaneet materiaalin sahalle ja siitä paikalliselle elementtitehtaalle, jossa puumateriaalista on valmistettu elementtejä rakentamista varten.

Puurakentaminen on vaikuttanut siis myönteisesti Kuhmon aluetalouteen, kun lähimetsien puut jalostetaan alueen yrityksissä CLT-elementeiksi.

Tuupalan puukoulun rakentaminen on saanut huomiota ulkomaillaakin, joten puukoulusta on myös imagohyötyä koko kunnalle.

Puu taipuu moneen: Tuupalan koulun liikuntasali on suunniteltu akustisesti niin, että siellä pystytään järjestämään myös konsertteja. Puukoulun akustiikka on erilainen kuin kivikoulun, ja melun määrä onkin vähentynyt, millä on vaikutusta myös oppimisviihtyvyyteen. (Määttä, 2021)

Tuupalan koulu, Kuhmo
Suunnittelija | alt Arkkitehdit Oy ja
Arkkitehtitoimisto Karsikas Oy
Kuva Mikko Auerniitty / Puuinfo Oy

2.2 Puurakentamisen edistämisen keinoja kunnissa

Kunnilla on tärkeä rooli puurakentamisen edistämisessä, sillä ne voivat vaikuttaa rakentamisen sääntelyyn, ohjaukseen ja kannustimiin.

Jotta puurakentamista voidaan edistää kunnassa, täytyy löytyä yhteinen tahtotila ja sanoitus tulevaisuudelle. Puurakentamisen edistämisen kannalta tärkeintä olisikin saada kirjaus kuntastrategiaan, mutta myös erilaiset ohjelmat ja suunnitelmat voivat edistää teemaa omalta osaltansa. On huomioitava, että puurakentamisen edistämistä voidaan sanoittaa monin erilaisin tavoin. (ks. luku 3)

Kuten aiemmin todettu, kuntastrategia on kunnan vahvin kehittämisen väline, jonka kirjauksilla kunta voi luoda vahvan pohjan esimerkiksi hiilineutraaliustavoitteiden toteuttamiselle.

Kuntastrategiaa voidaan hyödyntää puurakentamisen edistämisessä esimerkiksi hiilineutraalilla maapolitiikalla, kaavoittamisella puurakentamiselle, tontinluovutuskilpailun ehdoilla ja kunnan hankintamenetelmillä. (Koskinen 2022). Tulee muistaa, että puun käyttö rakentamisessa ei rajoitu vain uusiin kohteisiin, vaan sillä on suuri potentiaali lisä- ja aluerakentamisessa, korjausrakentamisessa sekä infrarakentamisessa.

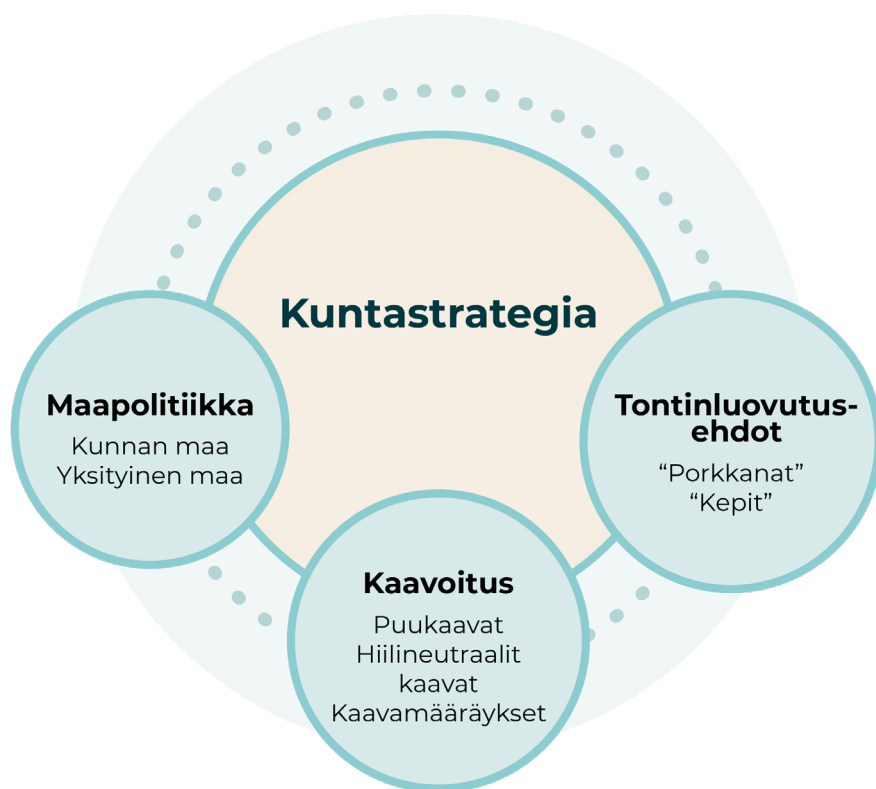

Rakennustutkimus RTS:n Asunto- ja palvelurakentamisen kehitys kunnissa 2023–2024 -selvityksessä haastatellut kunnat nimesivät yleisimmiksi puurakentamista edistäviksi tekijöiksi seuraavia asioita:

- vahvan tahtotilan puurakentamiseen kaavoituksen
- ympäristötavoitteiden (kuten hiilineutraaliuden tärkeyden)
- julkisten kohteiden rakentamisen puusta
- paikalliset puuyritykset
- puurakentamisen perinteen.

Yleisimmät puurakentamisen edistämistavat kunnissa olivat pientalorakentamisen edistäminen ja puun suosiminen kunnan omissa rakennushankkeissa. Näiden jälkeen yleisimpiä tapoja olivat mukanaolo puun edistämishankkeissa ja puun suosiminen kaavoituksessa.

Ympäristöministeriön Puurakentamisen edistäminen maankäytön, kaavoituksen ja tontinluovutusperiaatteiden keinoin -oppaassa syvennyttään tarkemmin kunnan ohjausmahdollisuuksiin (julkaistaan vuonna 2025).

Kuva 1. Kuntien ohjausmahdollisuudet puun käytön lisäämisessä rakentamisessa. (Koskinen 2023)

Kuten kuva 1 osoittaa, kuntastrategia on kaikkea kunnan kehittämistä suuntaava asiakirja, jonka linjauksia toteutetaan kunnan eri sektoreilla.

Puurakentamisen kannalta keskeisimmät ohjauskeinot

01 Maapolitiikka

Aktiivinen toimijuus maapolitiikassa on usein kunnissa linjattuna jo strategiatasolla. Maapolitiikan keskeisimpiä kysymyksiä on maanomistajuus, sillä Kunnan ohjauskeinopaketti on erilainen kunnan omistamalla ja yksityisellä maalla. Kunnissa koetaan, että yksityisen maan hankkeissa kunnalla on käytössään vähemmän ohjausmekanismeja, kun taas kunnan omalle maalle kaavoittaessa kunnalla koetaan säilyvän aktiivisempi rooli.

02 Kaavoitus

Kaavoittaminen ohjaa alueen kehitystä määrätietoisesti ja tarkasti. Se on työkaluna pitkäikäinen, ja tämä ominaisuus voidaan nähdä joskus myös tietynlaisena jäykkyytenä. Jäykkyys koskee erityisesti numeerisia tavoitteita ja määräyksiä, jotka voivat vanhentua nopeastikin, ja voivat siten olla haastavia kaavamerkintöjä.

Kaava on joka tapauksessa ohjauskeinoista määrätietoisimpia ja puumateriaalin nimeäminen määräyksiin asettaa selkeän suunnan kehittämislle. Kaavoitus myös antaa markkinalle luottamusta siihen, että puurakentamisella on tulevaisuus ja sitä halutaan edistää.

03 Toimintaluovutusehdot

Tontinluovutus on ohjauskeino, joka mahdollistaa kaavaa joustavamman reagoinnin esimerkiksi rakentamisen markkinan muuttuessa. Tontinluovutuskäytännöt on koettu joustavimmaksi kuin suorat kaavamerkinnät, sillä on helpompaa ja nopeampaa muokata tontinluovutusehtoja kuin avata kaava uudelleentarkasteluun.

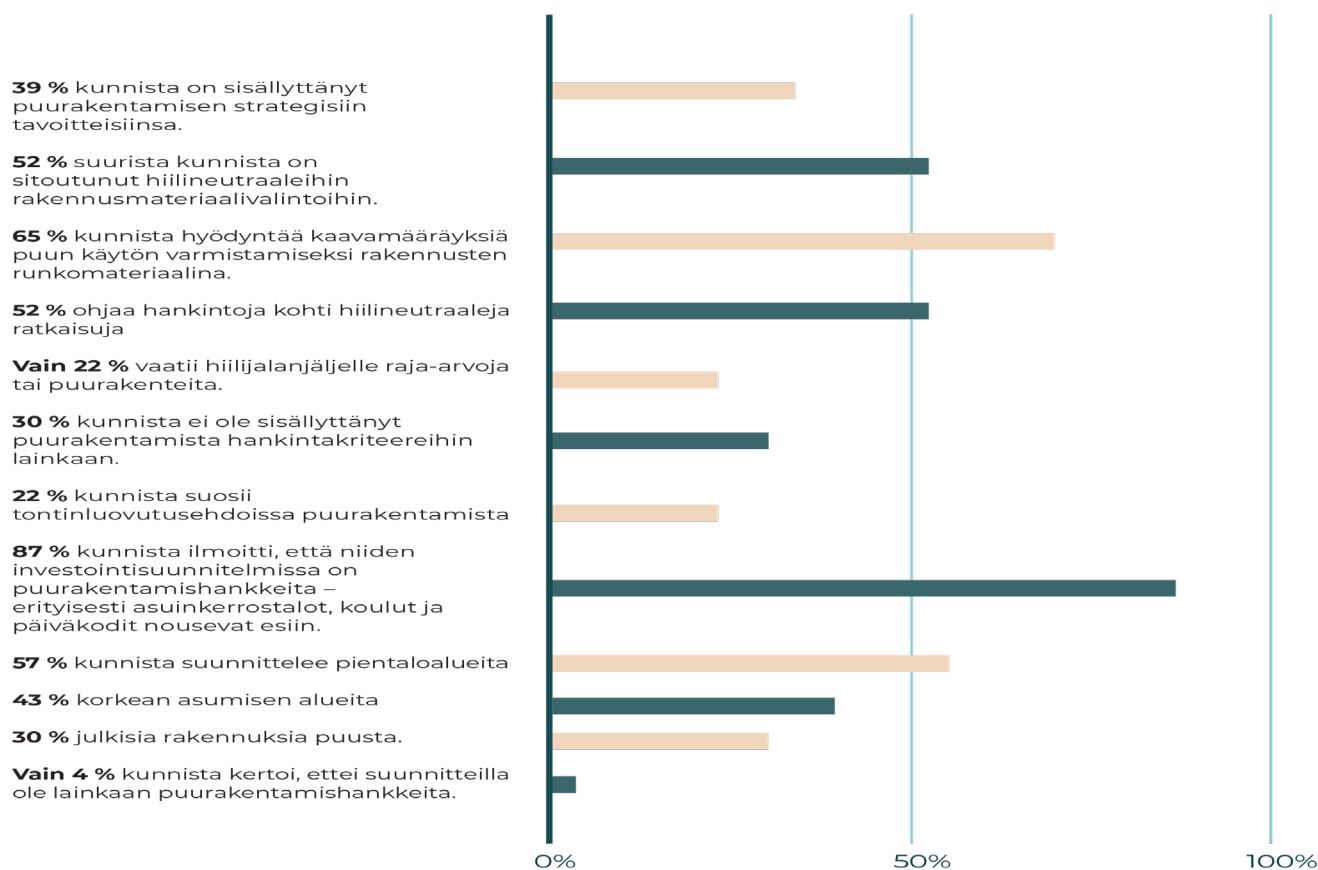
Tontinluovutusehtojen joustavuus toimii myös toiseen suuntaan nopeuttaen ohjausta jo kaavoitetuilla alueilla. Tontinluovutusehdoissa voidaan asettaa "porkkanoita", jotka kannustavat haluttuun rakentamiseen. Tontinluovutusehtojen käyttö edellyttää kuitenkin kaavoituksen, tontinluovutuksen ja rakennusvalvonnan vahvaa yhteistyötä, jotta ohjausketju ei katkea.

Vaikka puurakentamisen hyödyt kunnille ovat laajasti tunnistettuja, sen edistämiseksi koetaan edelleen haasteita. Monissa kunnissa puuta pidetään yhä kalliimpana rakennusmateriaalina verrattuna tavanomaisiin ratkaisuihin, vaikka todellisuudessa puurakentamisen kokonaiskustannukset voivat olla jopa edullisempia – etenkin elinkaaren aikaiset säästöt huomioiden. (Ks. ympäristöministeriön hankintaopas.)

RTS:n ja Puutuoteteollisuus ry:n tuoreiden selvitysten mukaan kunnissa kaivataan erityisesti lisää tietoa ja osaamista: lähes puolet vastaajista toivoi konkreettista tukea puurakentamisen suunnitteluun, toteutukseen ja hyötyjen ymmärtämiseen. Haasteena on, että kunnissa ei aina tunnisteta mistä apua voisi pyytää, eikä riittävää resursointia osaamisen kehittämiseen ole kaikilla käytettävissä.

Puurakentamisen edistäminen edellyttääkin vahvaa strategista tahtotilaa, yhteistä ymmärrystä ja kunnallisten toimintatapojen uudelleentarkastelua – erityisesti maapolitiikan, kaavoituksen ja hankintojen osalta. Oppaassa palataan myöhemmin käytännön työkaluihin ja verkostoihin, joiden avulla kuntien on mahdollista tukea osaamistaan ja vauhdittaa siirtymää kohti hiilineutraalia, resurssiviisasta rakentamista.

Puutuoteteollisuus ry:n tekemän kyselytutkimuksen mukaan puurakentamisen asema kunnissa on vahvistumassa, mutta käytännön toimet vaihtelevat suuresti kunnittain. Puutuoteteollisuus ry:n vuoden 2024 kuntakyselyn mukaan:

Nämä luvut osoittavat, että puurakentaminen on jo vahvasti esillä kuntien suunnitelmissa, mutta tarvitaan vielä määrätietoista työtä strategisen tason tavoitteista konkreettisiin kaavoitus-, hankinta- ja tonttipäätöksiin saakka.

Lue lisää puurakentamisen edistämisen keinoista ympäristöministeriön julkaisemasta Puurakentamisen edistäminen maankäytön, kaavoituksen ja tontinluovutusperiaatteiden keinoin -oppaasta (valmistuu vuonna 2025)

Puu kuntastrategiaan

Tässä luvussa esitellään, kuinka kunnat ovat strategian keinoin lähteneet lisäämään puun käytön lisäämistä rakentamisessa. Tarkastelussa on hyviä kunnista löytyneitä käytäntöjä ja muita puurakentamisen edistämisen keinoja, jotka osaltaan osoittavat kuntien tahtotilaa.

Luvun lopussa on esimerkkejä konkreettisista strategiakirjauksista, joita oman kunnan strategiatyössä voi hyödyntää.

3.1 Hyviä käytäntöjä kunnista

Puurakentamisen edistämisen tahtotilaa voidaan ilmaista kuntien strategioissa hyvin eri tavoin. Kuntastrategian kirjaus voi olla hyvin tarkkarajainen ja mainita puurakentamisen edistämisen sellaisenaan tai kuntakohtaisesti strategiaan sopivalla yleisemmällä tasolla, jolloin kirjaus usein liittyy vähähiilisyys-, hiilineutraalius- tai kiertotaloustavoitteisiin. Puurakentamisen edistäminen nivoutuukin kestävä kehityksen tai ilmastotoimien tavoitteisiin. Tällöin tahtotilaa konkretisoidaan muussa päätöksenteossa, kuten kaavoituksessa. (Laukkanen 2021)

Jotta puurakentamisen edistämiseen liittyvä kirjaus saadaan osaksi strategiaa, vaaditaan luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta yhteistä näkemystä siitä, että kunta todella haluaa edistää asiaa. **Yhteinen tahtotila** puurakentamisen edistämiseksi syntyy, kun kunta ja sidosryhmät ovat saaneet keskustella avoimesti puurakentamiseen liittyvistä kysymyksistä. Luvussa 4 käsitellään verkostoja ja vuoropuhelua niin ennen strategiakirjausta kuin sen jälkeenkin. Yhteinen tahtotila puurakentamisen edistämiseksi onkin siis avain siihen, että kunnat voivat hyödyntää puun potentiaalia kestävä kehityksen edistämisessä.

Strategiakirjaus voidaan nähdä yhdenlaisena tahtotilan suunnannäyttäjänä, josta voidaan jalostaa tarkempia ohjelmia toteuttamistoimille. Strategian kautta sitoutetaan koko kunta ja annetaan tuki tulevaisuuden kehitykselle. Erilaiset maininnat puurakentamiseen viitaten, niin harkitsevat kuin rohkeammatkin avaukset, ovat askel puun käytön edistämiseksi ja edellytysten luomiselle. Esimerkiksi Maalahden kunnan strategiassa mainitaan, että ”Maalahden kunta rakentaa puusta strategisena valintana”.

Yksi rohkeimmista puurakentamisen edistämisen edelläkävijöistä on Pudasjärven kaupunki, joka julistautunut Suomen hirsipääkaupungiksi.

Strategiakirjaus puurakentamisesta antaa kunnille selkärangan toimia tavoitteiden suuntaisesti. **Puun käyttö rakentamisessa on strateginen arvovalinta, jolloin sitoutetaan niin päätöksentekijät kuin kunnan työntekijät ja viranhaltijat toimimaan kunnassa tavoitteen eteen.**

Strategiakirjauksia voidaan lähteä toteuttamaan ohjelmien kautta ja jalkauttamaan siten kirjausta arjen työhön. Maalahden tapauksessa Kestävän kehityksen strategia vuosille 2021–2025 toteutettiin ennen uuden kuntastrategian kirjoittamista, jolloin puurakentamisen nostaminen myös kunnan uuteen strategiaan oli perusteltua jo olemassa olevan Kestävän kehityksen strategian tai ns. ohjelmatyön kautta.

Pudasjärvi on yksi rakentamisen edelläkävijöistä

Pudasjärven yhtenä strategisena menestystekijänä kaupunkistrategiassa on ”moderni puuteollisuus ja uusiutuva energia”.

Strategiassaan Pudasjärvi linjaa:

Olemme kuntana julkisen hirsirakentamisen edelläkävijä ja sen imagohyöty osataan käyttää kuntalaisten parhaaksi.

Hyödynnämme modernin puurakentamisen ja puutuotteiden monipuolisia mahdollisuuksia hirsirakentamisen kulttuuriperintöä kunnioittaen.

Alueellemme sijoittuu uusia toimijoita, osaamista ja liiketoimintaa. Toisiaan tukeva puunjalostuksen verkosto luo vetovoimaa.

Pitkäjänteinen korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyömme tutkimuksessa, puutuoteteollisuuden kehitystoiminnassa ja koulutuksessa tuottaa tulosta.

Kaavoituksella edistämme ja ohjaamme hirsi- ja puurakennusalueiden kehittämistä. Luomme mahdollisuuksia uusiutuvaan energiantuotantoon. Alueen tarvitsema energia tuotetaan paikallisesti ja kestävästi.

(Pudasjärven kaupunkistrategia)

Pudasjärvellä hyvät kokemukset puurakentamisesta ja taustalla oleva elinkeinopolitiikka ovat luoneet otolliset olosuhteet edistää puurakentamista.

3.2 Strategiasta käytännön työhön

Puurakentamisen kirjaaminen kuntastrategiaan on vahvimpia puurakentamisen edistämisen ohjauskeinoja, joihin viranhaltijat ja luottamushenkilöt voivat nojata.

Näissä strategioissa puurakentaminen tai puun käytön lisääminen rakentamisessa voidaan mainita joko päämääränä, tavoitteena, toimenpiteenä tai mittarina. Puurakentamisen mainitseminen strategiassa sellaisenaan tuntuu antavan vahvimman tuen teeman kehittämiselle, vaikka puurakentamista voikin edistää myös viittaamalla esimerkiksi ilmastotavoitteisiin.

Vuoden 2023 julkisen puurakentamisen edelläkävijä -kunniamaininnan saanut Maalahti on kunta, jossa puurakentamisen edistäminen näkyy niin strategisella kuin käytännönkin tasolla. Pienenä kuntana Maalahti on edistänyt puurakentamista tiivisti yhteisvoimin sidosryhmiensä kanssa. (Ympäristöministeriö 2023) Jo ennen puurakentamisen kirjaamista strategiaan kunta oli toteuttanut Kestävän kehityksen strategiaa 2021–2025, johon puurakentaminen oli nostettu strategiseksi tavoitteeksi.

Samaan aikaan kun strategiaa muodostettiin, kunnassa oli jo nousemassa lukio, joka oli kunnan ensimmäinen CLT-rakenteinen julkinen rakennushanke. Rakennusprosessin aikana nähtiin, miten CLT-rakentaminen toimii ja saatiin hyviä kokemuksia puusta materiaalina julkisissa rakennuksissa. Lisäksi budjetin alittuminen lisäsi uskoa siihen, että puurakentaminen on kannattava investointi kestävän kehityksen lisäksi myös taloudellisesti. näkökulmasta kunnalle. Hyvät kokemukset vahvistivat jo olemassa olevaa tahtotilaa ja motivaatiota edistää puurakentamista.

Osa kunnista lähestyy puurakentamisen edistämistä ohjelmien kautta. Kuntastrategian tavoin johonkin tiettyyn teemaan syventyvä ohjelma voi sisältää tavoitteita, konkreettisia toimenpiteitä sekä mittareita. Esimerkiksi Haminassa toteutettiin erillinen Puurakentamisen strategia yhdessä ympäristöministeriön, Motivan ja paikallisten ja kansallisten sidosryhmien kanssa. Ohjelmatyössä tunnistettiin Haminan nykytila sekä kehityksen suuntaviivat.

Kouvolassa Elinvoiman Kasvu -ohjelmassa on huomioitu puu kaupungin elinkeino, bio- ja kiertotalous -näkökulmasta. Ohjelmatyön merkitys korostuu ylistrategiakautisena edistämistyönä, jolloin ohjelman merkitys uuden strategian luomisessa on huomionarvoinen. Puurakentamiseen liittyvistä ohjelmista onkin nostettu kirjauksia kuntastrategioihin.

Eli toisinaan puurakentamisen edistämisen kirjaus on ensin jossain kunnan kehittämisohjelmassa, josta se nostetaan strategian päivityksen yhteydessä kuntastrategiaan. Ohjelmien punominen strategiaan vahvistaa kunnan tahtotilaa. Samaan aikaan ohjelmat voidaan nähdä matalamman kynnyksen strategiakirjauksena, josta seuraava askel on tuoda kirjaus strategiaan.

3.3 Strategiakirjauksia kunnissa – esimerkkejä kuntasi strategiaan

Kuten aiemmin todettiin, kunnat ovat lähestyneet puun käytön lisäämistä rakentamisessa erilaisin sanoituksin strategioissaan. Seuraavaksi esitellään esimerkkejä, miten eri kokoiset kunnat ja kaupungit ovat huomioineet puurakentamisen edistämisen strategioissaan.

Luvun lopussa on vielä vinkkilista, miten oma kuntasi voi kirjata strategiaan puun käytön lisäämisen edistämisen. Tärkeintä on valita oman kunnan toimintaympäristöön sopivat strategiakirjaukset.

Puun käytön lisääminen rakentamisessa ja puurakentamisen edistämisestä kuntastrategioissa

Maalahden kuntastrategiassa tavoitteena on olla hiilineutraali kunta vuonna 2030. Toimenpiteenä on ”Maalahden kunta rakentaa puusta strategisena valintana.” Yksityiskohtaisemmat toimenpiteet kunta on kirjannut kestävän kehityksen strategiaansa. (Maalahden kuntastrategia)

Vantaan kaupunkistrategiassa tavoitteena on olla kiertotalouden edelläkävijäkaupunki. Osana tätä päämäärää ”kaupunki tukee ja edistää erilaisia konkreettisia hiilineutraalisuutta edistäviä hankkeita, kuten esimerkiksi aurinkopaneelien käyttöä ja puurakentamista eri rakennuskohteissa, mm. kaikki julkinen rakentaminen on pääosin puuta.. (Vantaan kaupunkistrategia)

Keiteleen kuntastrategiassa kestävyys -painopisteen alla on toimenpiteenä hyödyntää puun mahdollisuuksia. Toimenpiteen mittarina on puurakentamisen määrä. (Keiteleen kuntastrategia)

Haminan kaupunkistrategiassa on mainittu Viihtyisä ja toimiva Hamina -päämäärän yhteydessä: ”Kehitämme asuin ympäristön toiminnallisuutta, turvallisuutta, esteettömyyttä ja estetiikkaa ekologisesti kestävästi sekä huomioimalla puunkäytön mahdollisuudet asuin ympäristön viihtyisyyden lisääjänä.” (Haminan kaupunkistrategia). Lisäksi Haminalla on erillinen puurakentamisen strategia.

Kuhmon kuntastrategian yhtenä alatavoitteena on puurakentaminen, mikä on kirjattu selkeästi kunnan strategiaan: ”Rakennamme puusta”. Lisäksi puun käytön määrä julkisissa rakennuksissa on kirjattu yhtenä mittarina. (Kuhmon strategia)

Kunnat voivat sanoittaa toimiaan ilmastomuutoksen hillintään eri tavoin. Puurakentamisen edistäminen on yksi näistä toimista.

Kunnat voivat kirjata strategioihinsa esimerkiksi hiilineutraalius- tai vähähiilisyystavoitteita. Kunnat voivat puhua esimerkiksi vähähiilisestä rakentamisesta, joka tarkoittaa sitä, että rakentamisessa pyritään vähentämään päästöjä ja käyttämään vähäpäästöisiä materiaaleja kuten puuta. Osa kunnista voi puhua esimerkiksi hiilijalanjäljestä, hiilikädenjäljestä, hiilivarastoista, kiertotalousratkaisuista, kierrätettävyydestä tai ilmastotyöstä.

Nämä kirjaukset mahdollistavat puurakentamisen edistämisen, vaikka puuta materiaalina ei suoraan tuotaisikaan kirjauksiin mukaan. Puurakentaminen on siis osa laajempaa kestävä kehityksen tavoitetta, jota kunnat ilmaisevat eri tavoin.

Esimerkiksi Iisalmissa puun käytön lisäämistä rakentamisessa on lähestytty laajemmalla strategiakirjauksella, jota syvennetään Resurssiviisauden toimintasuunnitelmassa. Kaupunkistrategiassa mainitaan vähähiilinen rakentaminen ja puurakentamisen edistämiseen syvennyttään tarkemmin resurssiviisauden toimintasuunnitelmassa.

Nämä strategia- ja toimintasuunnitelmien kirjaukset ovat syntyneet taustatyön tuloksena, ja kirjauksia edisti kokemuks puurakentamisen edistämisen hankkeista esimerkiksi Oulun yliopiston kanssa. Erilaiset hankkeet ovatkin avainasemassa pienemmissä kunnissa ja kaupungeissa, joilla ei olisi muutoin vastaavaan kehittämiseen resursseja.

Puun käytön lisäämistä mahdollistavia sanoituksia strategioissa

Iisalmen kaupunkistrategiassa strategisina tavoitteina on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä sekä edistää vähähiilistä rakentamista. Iisalmen Resurssiviisauden toimintasuunnitelmassa tarkennetaan, että tavoitteena on edistää puurakentamista hyödyntäen paikallista metsävarantoa. (Iisalmen kaupunkistrategia, Iisalmen resurssiviisauden toimintasuunnitelma)

Lempäälän kuntastrategiassa tavoitteena on vahvistaa Hinku-kuntana kunnianhimoista ilmastotyötä ja ottaa ilmastönäkökulmat huomioon päätöksenteossa. Lempäälän kunta on laatinut erillisen puurakentamisen edistämishjelmaan, josta löytyy Lempäälän kunnan yleiset tavoitteet puurakentamiselle. (Lempäälän kuntastrategia, Lempäälän puurakentamisen edistämishjelma)

Tuusulan kuntastrategiassa päämääränä on kehittyä kestävästi. Tätä edistetään rakentamalla kestävä tulevaisuutta ja edistämällä ilmastotekoja kaikessa toiminnassa. (Tuusulan kuntastrategia) Tuusula onkin vuonna 2022 saanut Julkisen puurakentamisen edelläkävijä -kunniamaininnan.

Edellä on esitelty hyviä strategiakirjausten käytäntöjä eri kokoista kunnista ja kaupungeista. Sanoitukset ovat monenlaisia, ne voivat keskittyä erityisesti puurakentamisen edistämiseen julkisessa rakentamisessa tai kytkeytyä osaksi isompaa kokonaisuutta kuten kestävä kehitys ja ilmastotavoitteita. **Strategiassa sanoituksilla on merkitystä, sillä ne ohjaavat kunnan suuntaa ja sitä, mihin halutaan keskittyä.**

Strategiassa keskeistä on tavoitteiden ja toimenpiteiden mahdollisimman yksiselitteinen kirjaaminen, kuitenkin siten, että kirjaus toimii mahdollistajana eikä sulje vaihtoehtoja pois. Strategiakirjauksissa on huomioitava, että kokonaisuudessaan sisällöt ovat keskenään yhteneväisiä, ja esimerkiksi kuntastrategiaa toimeenpanevien ohjelmien tulee olla linjassa kuntastrategian sisältöjen kanssa.

Jokaisen kunnan täytyy löytää oma tulokulmansa puurakentamisen edistämiseen, ja sekin tulokulma jatkojalostuu ajan saatossa.

Kunnilla on hyvin erilaiset lähtökohdat puurakentamisen edistämiseen ja kunnat toimivat hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä. Kunnassa käytyjen keskustelujen kautta pystytään löytämään oman kunnan tapa lähestyä puurakentamisen edistämistä. Mitkä ovat oleellisia tavoitteita ja toimenpiteitä juuri omalle kunnalle nyt ja tulevaisuudessa?

Mitä kunta voi kirjata tavoitteikseen?

Olemme hiilineutraali kunta vuoteen 20XX mennessä.

Edistämme vähähiilistä rakentamista.

Uudisrakentaminen on hiilineutraalia kunnassamme vuoteen 20XX mennessä.

Luomme puusta rakennuksia, jotka ovat kestäviä ja miellyttäviä ja tarjoavat laadukkaan ympäristön rakennuksen käyttäjille.

Edistämme puurakentamista.

Sitoudumme puurakentamisen edistämiseen.

Puurakentamisen edistäminen on osa kunnan kestävyys-/ilmastotavoitteita.

Olemme kestävä ja puurakentamismyönteinen kunta.

Rakennamme resurssiviisaasti puusta.

Lisäämme puun käyttöä julkisessa rakentamisessa.

X rakentaa tulevaisuuttaan luontoa kunnioittaen ja viihtyisyyttä arvostaen valitsemalla puurakentamisen.

X suosii puuta.

Lisäämme puun käyttöä siellä missä sen lisääminen on mahdollista.

Mitä kunta voi kirjata toimenpiteiksi?

Toimenpiteitä strategiseen suunnitteluun ja ohjaukseen

Päivitämme maankäytön- ja asumispoliittisen- ohjelman tukemaan puurakentamista.

Huomioimme puun käytön lisäämisen kaavoituksessa.

Tarkastelemme ja tarvittaessa päivitämme rakennusmääräyksiä puurakentamisen mahdollisuuksien luomiseksi ja helpottamiseksi kunnassa.

Puurakentamisen edistämiseksi perustetaan hanke X, joka tarkastelee edistämisen mahdollisuuksia.

Ohjaamme puutalojen rakentamiseen.

Rakennamme kaupungin vuokra-asuntoja ensisijaisesti puusta.

Kaupungin julkisiin rakennuksiin liittyvissä hankinnoissa kirjataan kriteerit, jotka mahdollistavat CLT-/massiivipuurakentamisen.

Julkiset rakennukset rakennetaan puusta tai massiivipuusta, ja tätä suositellaan kaavoituksella ja rakennusjärjestyksessä myös yksityiseen rakentamiseen.

Käynnistämme puurakentamisen kohdealueiden toteuttamisen ainakin X alueella.

Toimenpiteitä koulutukseen ja viestintään

Teemme puurakentamisen muistilistan, jossa listataan kohtia, jotka tulee huomioida puurakennushankkeessa.

Edistämme paikallisten asukkaiden tietoisuutta puumateriaalien käytöstä ja sen eduista.

Luomme koulutuspaketin puurakentamisen edistämiseksi kaupungin toimijoille.

Tarjoamme koulutusta ja tiedotusta puurakentamisen hyödyistä, tekniikoista ja kestävydestä paikallisille rakennusalan ammattilaisille ja päättäjille.

Osallistumme puurakentamista koskeviin koulutuksiin.

Toimenpiteitä puurakentamisen tukemiseen ja neuvontaan

Tarjoamme taloudellisia kannustimia tai tukia puurakentamisen edistämiseksi esimerkiksi verokevennysten, avustusten tai lainojen muodossa.

Tarjoamme tukea yksityisille rakennuttajille puurakentamisen infopalvelun avulla.

Toimenpiteitä hiilijalanjäljen pienentämiseen

Osallistumme ympäristöministeriössä kehitteillä olevan hiilijalanjälkilaskurin kehittämiseen ja pilotointiin puurakentamiskohteissa.

Yhtenäistämme hiilijalanjälkilaskentamenetelmämme.

Kuntastrategiaa tarkempia puurakentamisen edistämisen tavoitteita ja toimenpiteitä voi olla esimerkiksi rakennuttamisen, asemakaavoituksen tai rakennusvalvonnan yksiköissä. Vuosittain talousarvion yhteydessä voidaan kirjata myös tarkempia yksikkökohtaisia tavoitteita kullekin vuodelle.

Yhtenä vaihtoehtona tarkemmille strategiakirjauksille on alla oleva kehikko, jota esimerkiksi Vantaan kaupunki hyödyntää. Kehikkoa tavoitteille, toimenpiteille ja niiden seurannalle voi käyttää kun pohditaan, miten puurakentamisen edistämistä lähdetään tavoittelemaan ja toteuttamaan kunnissa.

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Nykytila	Aikataulu	Vastuutahto	Yhteistyökumppanit
Edistetään vähähiilistä rakentamista. Uudisrakentaminen on hiilineutraalia vuoteen 2030 mennessä.	Osallistutaan puurakentamista koskeviin koulutuksiin.	Koulutuksiin osallistumiskerrat/palveluksikkö.	Koulutuksiin osallistuttu vaihtelevasti.	2021–2026	Asema-kaavayksikkö/Asumisasiat/ Tontit ja maanhankinta/ Kadut ja puistot/ Rakennuttaminen/ Rakennusvalvonta	

Osana Puurakentamisen edistäminen osana kuntastrategiaa -opasta on laadittu kunnille kaksi työkalua siihen, miten ne voivat lähteä edistämään puun käytön lisäämistä rakentamisessa kuntastrategian keinoin. Tutustu lisämateriaaliin Puuinfon sivuilta.

Puun juurruttaminen osaksi kunnan arkea

Tässä luvussa syvennyttään kuntastrategian laatimiseen, jalkauttamiseen ja seurantaan nimenomaan puurakentamisen edistämisen näkökulmasta. Oppaan lopuksi on vielä koottu yhteen puurakentamisen verkostoja.

4.1 Strategian laatiminen

Strategiatyössä on aina oltava keskusteleva ote. Tämä strategiaprosessia ohjaava ajatus on erittäin olennainen, kun kunnassa halutaan luoda strategia, joka ottaa kantaa puun käytön lisäämiseen rakentamisessa. Mitä strategiaprosessissa tulisi siis erityisesti ottaa huomioon?

Kuva 2. Puun käytön lisääminen rakentamisessa osaksi kuntastrategiaa ja eteneminen kohti toimeenpanoa. (Koskinen 2023, muokattu)

Kun halutaan edistää puurakentamista, on tärkeää, että eri rakentamisen osastot keskustelevat sisäisesti, minkälaisia linjauksia heidän osastollaan olisi mahdollista tehdä ja millä tavalla heidän osastonsa pystyisi edistämään puurakentamisen tavoitetta. Tämän jälkeen eri osastot tuovat yhteiseen pöytään tavoitteita ja mahdollisia toimenpiteitä. Osastojen yhteisiä tavoitteita voivat olla esimerkiksi hiilijalanjälkilaskureiden käyttö ja yhtenäistäminen tai vaikkapa koulutustilaisuuksien järjestäminen.

Tavoitteiden ja toimenpiteiden tuominen yhteisen pöydän ääreen auttaa hahmottamaan osastojen näkemyksiä, haasteita ja mahdollisuuksia, joiden kautta pystytään laatimaan koko kunnan yhteiset tavoitteet puurakentamisen edistämiseksi.

Tavoitteista ja toimenpiteistä yhdessä keskusteleminen edistää eri osastojen välistä aitoa vuoropuhelua ja mahdollisten organisaation sisäisten siilojen purkamista.

Kunnan henkilöstön lisäksi paikalliset yritykset on hyvä ottaa strategiatyöhön mukaan jo varhaisessa vaiheessa, sillä he ovat tärkeitä toimijoita ja yhteistyökumppaneita puurakentamisen edistämisessä. Paikallisten yritysten kanssa on keskusteltava heidän näkemyksistään, tarpeistaan ja haasteistaan.

Jo strategiaa laadittaessa käytävät keskustelut yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa edistävät myös tulevan strategian toimeenpanoa ja yhteistyötä.

Kun kunta aikoo luoda strategisia linjauksia puurakentamisen edistämiseksi, olisi linjaukset ja periaatteet tärkeää tuoda ajoissa esille, jotta esimerkiksi lähialueen yritykset pystyvät varautumaan kasvavaan kysyntään, kehittää osaamistaan ja tehdä mahdollisia investointeja tuotannon kehittämiseen ja resurssointiin.

Kun kuntastrategia ja puurakentamisen edistämisen kirjaus on hyväksytty valtuustossa, alkaa strategian toimeenpaneminen erilaisten ohjelmien, suunnitelmien, ohjauksen ja hankintojen kautta.

Strategian toimeenpanossa keskiössä onkin kunnan laatima talousarvio ja -taloussuunnitelma, joissa tarkennetaan kuntastrategian linjauksia.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa asetetaan tarkempia vuotuisia tavoitteita puun käytön lisäämiselle rakentamisessa.

Kokonaisuudessaan puurakentamisen edistämisen strategialinjausten laatiminen on osa koko kunnan yhteistä strategiaprosessia. Puurakentamisen edistämisessä tulee ottaa erityisesti huomioon rakentamisen eri osa-alueet sekä aiheeseen liittyvät sidosryhmät, joiden kanssa on käytävä aktiivista vuoropuhelua aina strategian laadintavaiheesta toimeenpanoon saakka. Jo strategiaa laatiessa on tärkeintä varmistaa yhteinen tahtotila puun käytön lisäämiselle rakentamisessa.

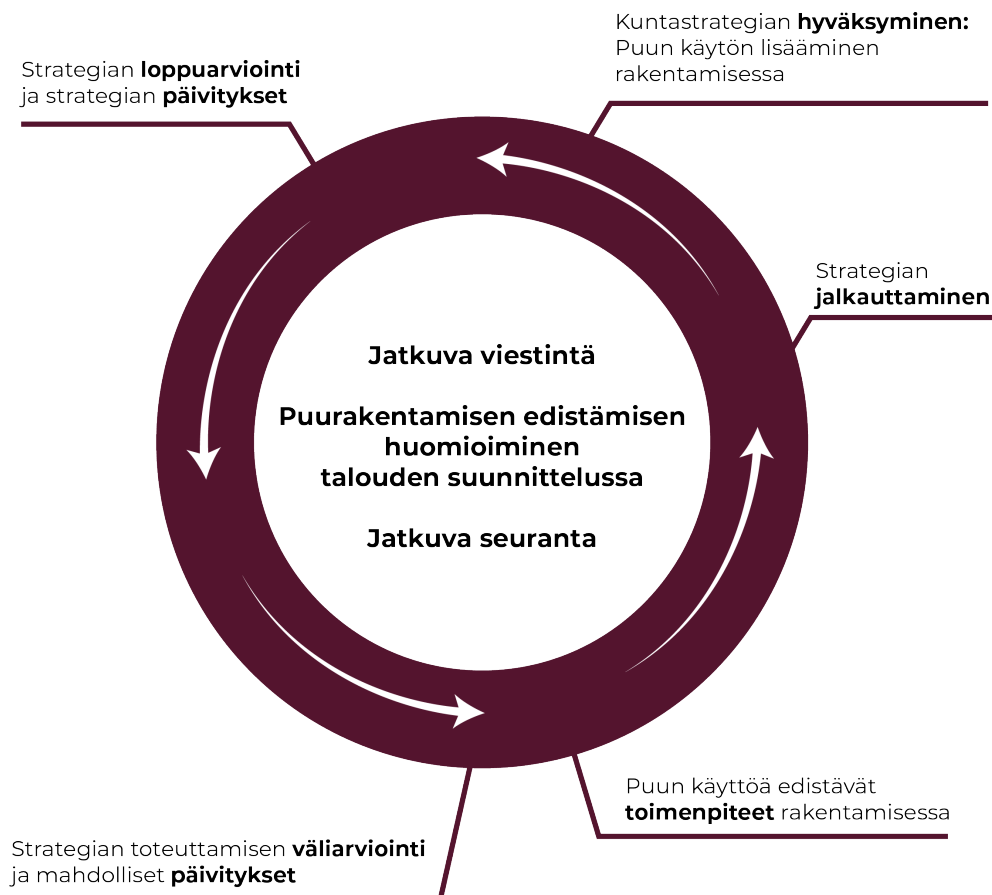
4.2 Strategian jalkauttaminen

Mitä vahvemmin yhteistä tahtotilaa on luotu ja yhteistä vuoropuhelua käyty strategian laatimisen aikana, sitä helpommin strategia juurtuu kunnan arjen tekemiseen ja siitä tulee valtuustokaudet ylittävä kehittämisen teema.

Jalkauttamisen osalta jokainen kunnan osasto käy vielä yhdessä läpi strategiaa keskustellen siitä, mitä puurakentamisen edistämisen linjaukset tarkoittavat juuri heidän arjen työssään. Selkeät tavoitteet ja toimenpiteet sekä niiden toteutumista seuraavat mittarit helpottavat tätä. Ilman suunnitelmallista mittaamista toimenpiteiden eteneminen voi jäädä helpommin ilmaan leijuvaksi asiaksi. On myös tärkeää määritellä, millä syklillä mitään toimenpidettä mitataan.

Mittarit antavat myös rakentamisen osastoille tietoa strategian etenemisestä. Tällä tavalla henkilöstölle syntyy selkeä käsitys siitä, miten strategialinjauksia lähdetään edistämään. Strategian jalkauttamisen kannalta yhtä lailla oleellista on jatkaa tiivistä vuoropuhelua ulkoisten sidosryhmien, kuten paikallisten yrittäjien, kanssa.

Vahva jalkauttaminen ja juurruttaminen arkeen motivoi ja sitouttaa kaikkia työskentelemään puurakentamisen edistämiseksi.

Kuva 3. Strategian toimeenpano ja seuranta

Keinoja vahvistaa sitoutumista

Pitkäjänteinen kehittämistyö, aloittaminen esimerkiksi erilaisilla hankkeilla.

Aidon vuoropuhelun mahdollistaminen.

Tiedon ja näytön tarjoaminen puun käytön lisäämisen hyödyistä ja mahdollisuuksista rakentamisessa.

Vierailujen ja tutustumiskäyntien järjestäminen puurakentamisen kohteisiin. ns. kokemusketjun luominen, jossa viranhaltijat ja luottamushenkilöt näkevät itse puurakentamisen mahdollisuudet.

Osallistuminen puurakentamisen edistämisen verkostotilaisuuksiin.

Eri projektien suunnitteluun osallistuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lisäksi tulee muistaa vertaisoppimisen ja vertaistuen tärkeä rooli erityisesti puurakentamisen edistämisessä. Kuten monessa muussakin asiassa, **kannattaa hyödyntää sitä, mitä on jo saatavilla, eikä kehittää kaikkea alusta asti itse.** Tiedon saamisen kautta kunta voi miettiä, miten itse voi lähestyä aihetta. Tässä työssä avainasemassa ovat puurakentamisen edistämiseen liittyvät vahvat verkostot ja toteutuneista puurakentamisen projekteista oppiminen.

Kuten esimerkeistä huomataan, strategian ja puurakentamisen edistämisessä kunnan aktiivinen viestintä on avainroolissa. Tutkitun tiedon ja onnistuneiden kokemusten jakaminen puurakentamiseen liittyen on olennaista niin tiedonvälityksen kuin kunnan imagon luomisessakin.

Kunnalla on oleellinen rooli viestiä puurakentamisen hyödyistä sekä ajankohtaisista hankkeista niin kuntalaisille kuin sidosryhmillekin. Tällä tavoin esimerkiksi lähialueen yritykset voivat varautua kasvavaan kysyntään. Viestinnässä hyödynnetään kunnan omia tiedotuskanavia, kuten somekanavia ja kunnan verkkosivuja.

Samalla voidaan ottaa sidosryhmiä mukaan puurakennushankkeiden suunnitteluun. Oman elinympäristön kehittäminen on monelle kuntalaiselle tärkeää, siksi kunnan kannattaakin toteuttaa erilaisia asuinympäristöjen kehittämiseen liittyviä työpajoja, joissa kuntalaiset voivat keskustella esimerkiksi puun käytön lisäämisestä rakentamisessa.

Samalla voidaan myös esitellä alueella jo toteutettua puurakentamisesta, esimerkiksi kouluja, kirjastoja tai muita julkisia tiloja. Esittelyt ja kierrokset voivat antaa kuntalaisille konkreettisen käsityksen puumateriaalien käytöstä ja niiden hyödyistä.

Maalahti: Puurakentamista edistetään käytännön tasolla ja kehitetään jatkuvasti

Maalahden kunnassa otettiin käyttöön yli kolmenkymmenen kohdan muistilista, jonka avulla jokainen kunnassa työskentelevä tietää, mitä tulee tehdä, kun pohditaan uuden julkisen rakennuksen toteuttamista puusta. Listaa kehitetään koko ajan, kun opitaan enemmän puurakentamisen kohteista. Mallia muistilistaan on otettu Ruotsista ja sitä on tarkennettu Maalahden omien tarpeiden mukaan.

Myös hankintaprosessia muutettiin vastaamaan paremmin kohteen käyttötarkoitusta. Maalahdella hankintaprosessia edeltää kuulemisprosessi, jossa alan ammattilaiset ja rakennuksen tulevat käyttäjät pääsevät ääneen. Esimerkiksi uuden päiväkodin suunnittelussa mietittiin teknistä toteutusta ja lisäksi pyydettiin lapsia piirtämään, millaisia ominaisuuksia rakennukselta halutaan. Tämän jälkeen toteutettiin hankinta.

4.3 Puurakentamisen osaamisen kehittäminen ja verkostot

Kuten edellä todettiin, puurakentamisen edistämiseen sitoutumiseen vaikuttaa tietämys puurakentamisen lisäämisen mahdollisuuksista ja hyödyistä. Avainasemassa ovat erilaiset kunnille järjestettävät infotilaisuudet ja tapahtumat, joissa jaetaan ajankohtaisinta tietoa aiheesta ja pystytään verkostoitumaan samasta aiheesta kiinnostuneiden asiantuntijoiden kanssa. Näitä oppeja puolestaan voidaan jakaa myös kunnan sisällä esimerkiksi työpajojen, valtuustoseminaarien tai paikallisten yritysvierailujen kautta.

Puurakentamisen edistäminen vaatii erityisosaamista kunnissa. **Kuntien kannattaakin kiinnittää huomiota oman henkilöstön puurakentamisen osaamiseen. Esimerkiksi hankintaosaaminen on yksi tärkeä osaamisalue, josta voi lukea lisää Puun käyttö julkisessa rakentamisessa -hankintaoppaasta.** Merkittävässä roolissa on esimerkiksi markkinavuoropuhelu, joka on esimerkki siitä, miten tilaaja voi käydä keskusteluja ja saada ajantasaisen käsityksen tarjonnasta. (Koskinen 2023) Myös edellä mainitut koulutukset ja

muut tilaisuudet auttavat kehittämään ja ylläpitämään henkilöstön osaamista. Osaamisen kehittämiseen onkin tärkeää löytää aikaa ja resursseja.

Puurakentamisen osaamisen kehittämisessä ja strategiatyössä on muistettava olemassa olevien verkostojen hyödyntäminen.

Jos omasta kunnasta ei löydy riittävää asiantuntemusta jostain puurakentamisen osa-alueesta, kannattaa ehdottomasti hyödyntää puurakentamisen verkostoja.

Puurakentamisen edistämisen verkostot ja toimijat Suomessa

Valtiohallinto ja julkiset organisaatiot

Ympäristöministeriö

Johti Puurakentamisen ohjelmaa 2016–2023, jonka päätyttyä ministeriö jatkaa puurakentamisen strategista tukemista ja ohjaa ilmastokestävää rakentamista mm. säädösohjauksen ja kiertotalouden keinoin.
ym.fi/puurakentaminen

Motiva Oy

Tarjoaa kunnille asiantuntijapalveluita muun muassa puurakentamisen edistämiseksi, materiaalien vertailuun ja kestävään hankintaan liittyen.
motiva.fi

Suomen metsäkeskus

Edistää kestävä metsien käyttöä ja tukee puurakentamista esimerkiksi alueellisilla hankkeilla ja tiedonvälityksellä.
metsakeskus.fi/puurakentaminen

Neuvonta, viestintä ja materiaalit

Puuinfo Oy

Tarjoaa laajasti tietoa puurakentamisesta, teknisistä ratkaisuista ja arkkitehtuurista. Tuottaa julkaisuja, tilastoja ja markkinointimateriaalia.
puuinfo.fi

Puuportaali

Puuta jalostavan teollisuuden yritysrekisteri. Mahdollistaa alueellisten yritysten hakemisen ja näkyvyyden puurakentamisen kentässä.
puuteollisuus.fi/puuportaali

ePuu-työkalu

Suunnittelun ja hankinnan tueksi tarkoitettu verkkopalvelu, joka auttaa arvioimaan puun soveltuvuutta rakennushankkeessa.
epuu.fi

Koulutus ja tutkimus

Yliopistot

Esimerkiksi Aalto-yliopisto, Tampereen yliopisto ja Itä-Suomen yliopisto tekevät tutkimusta puurakenteista, materiaalikehityksestä ja kestävästä rakentamisesta.

Ammattikorkeakoulut

Monet AMK:t, kuten LAB, Savonia, Metropolia ja Lapin AMK, ovat mukana puurakentamisen opetuksessa ja hankkeissa.

Kunnat ja kaupungit

Monet kunnat ja kaupungit, kuten Lahti, Pudasjärvi, Kuopio, Joensuu ja Helsinki, ovat laatineet omia puurakentamisen ohjelmia tai kaavoituslinjauksia. Ne toimivat esimerkkeinä puurakentamisen edistämisestä julkisessa rakentamisessa.

Teollisuus ja järjestöt

Puutuoteteollisuus ry – kattojärjestö, joka edustaa mekaanista puunjalostusta.
puutuoteteollisuus.fi

Puuteollisuus ry – edustaa puusepänteollisuuden yrityksiä.

Hirsiteollisuus ry – keskittyy hirsirakentamisen kehittämiseen ja tunnettuuteen.

Kestopuuteollisuus ry – edistää kyllästetyn puun käyttöä rakentamisessa.

Lämpöpuuyhdistys ry – keskittyy lämpökäsitellyn puun käyttöön ja tutkimukseen.

Yritykset

Puurakentamisen kehityksessä mukana olevat yritykset, erityisesti:

CLT- ja LVL-elementtivalmistajat (esim. Stora Enso, Versowood, Crosslam, Binderholz Finland)

Arkkitehtitoimistot ja rakennesuunnittelijat, joilla erityisosaamista puusta

Rakennusliikkeet, jotka toteuttavat puukohteita (esim. Lapti, Lehto, Rakennusliike Reponen)

Yritysyhteistyötä kannattaa rakentaa markkinavuoropuhelujen avulla jo ennen hankintaprosessien käynnistymistä.

Ohje liitemateriaalin hyödyntämiseen

Puun käytön lisäämisen tavoitteita ja toimenpiteitä (Excel)

Vaihtoehtoja, miten kunta voi kirjata puun käytön lisäämisen rakentamisessa osaksi kuntastrategiaansa.

Excelin sisällöt voivat toimia kunnassanne yhteisen keskustelun pohjana.

Kunta voi poimia omaan strategiaan tai strategian lisälehtiseen kunnalle sopivia tavoitteita ja toimenpiteitä sekä jatkojalostaa niitä omaan kuntaan sopivaksi.

Mallipohja puun käytön lisäämisestä rakentamisesta koskevasta kuntastrategian lisälehtestä (PowerPoint)

Kunnalle täydennettävä mallipohja, miten kunta voisi yksinkertaisimmillaan toteuttaa kuntastrategian lisälehtisen, joka sisältää puun käytön edistämisen rakentamisessa.

Materiaalit löytyvät Puufon nettisivuilta.

Käsitteet ja lyhenteet

Käsitteiden muodostamisen pohjana on käytetty pääosin Ympäristöministeriön hankintaoppaan ja puurakentamisen edistäminen maankäyttöpolitiikan, kaavoituksen ja tontinluovutusperiaatteiden keinoin -oppaan termistöä.

CLT (Cross Laminated Timber)

CLT eli ristiinliimattu massiivipuu on puurakenteinen rakennuslevy, joka muodostuu useista toisiinsa ristiin liimatuista puulevykerroksista. Rakenne tekee CLT:stä erittäin mittapysyvän ja kantavan, minkä vuoksi se soveltuu erityisesti kantaviin rakenteisiin ja monikerroksiseen rakentamiseen. CLT on tärkeä materiaali teollisessa puurakentamisessa ja mahdollistaa myös korkeampien rakennusten toteutuksen puusta.

Hiilijalanjälki (Carbon footprint)

Hiilijalanjälki tarkoittaa jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun elinkaaren aikana aiheuttamaa ilmastokuormaa eli sitä, kuinka paljon kasvihuonekaasuja (erityisesti hiilidioksidia) vapautuu ilmakehään. Puurakenteiden hiilijalanjälki voi olla merkittävästi alhaisempi kuin esimerkiksi betonin tai teräksen, sillä puun valmistus kuluttaa vähemmän energiaa ja sitoo hiiltä. Hiilijalanjälki ilmoitetaan tyyppillisesti hiilidioksidiekvivalenteina (CO₂e).

Hiilikädenjälki (Carbon handprint)

Hiilikädenjälki kuvaa sitä positiivista ilmastovaikutusta, joka syntyy, kun jokin tuote tai palvelu vähentää muiden päästöjä. Puurakentamisessa hiilikädenjälki voi muodostua esimerkiksi siitä, että puuta käyttämällä vältetään päästöintensivisten materiaalien käyttö, ja hiili säilyy sidottuna rakennuksen elinkaaren ajan. Hiilikädenjälki osoittaa siis mahdollisuuden toimia ilmastohaittojen vähentäjänä, ei vain niiden aiheuttajana.

Hiilineutraali

Hiilineutraalius tarkoittaa tilannetta, jossa toiminta ei aiheuta nettomääräisesti kasvihuonekaasupäästöjä. Tämä voi tarkoittaa päästöjen vähentämistä minimiin ja jäljelle jäävien päästöjen kompensointia esimerkiksi hiilinielujen avulla. Puurakentaminen voi tukea hiilineutraaliustavoitteita, koska puu sitoo hiiltä ja korvaa fossiilisia rakennusmateriaaleja.

Hiilinielu

Hiilinielu on luonnon tai rakennetun ympäristön osa, joka sitoo hiilidioksidia ilmakehästä. Metsät toimivat suurina hiilinieluina, ja kun puuta hyödynnetään rakennusmateriaalina, osa sidotusta hiilestä jää pitkäaikaiseen varastoon rakenteisiin.

Hiilivarasto

Hiilivarasto on varastoituneen hiilen muoto, joka ei kierrä aktiivisesti ilmakehässä. Puurakennus toimii hiilivarastona niin kauan kuin puumateriaali säilyy käytössä – esimerkiksi 50–100 vuotta tai kauemmin. Puun käyttäminen pitkäikäisissä rakenteissa on yksi tapa hillitä ilmastomuutosta.

Kiertotalous

Kiertotalous rakentuu ajatukselle materiaalien tehokkaasta käytöstä ja elinkaaren pidentämisestä. Puurakentamisessa tämä voi tarkoittaa rakennusosien modulaarisuutta, uudelleenkäyttöä purun jälkeen sekä materiaalin kierrättämistä uusiksi tuotteiksi, kuten kuitulevyiksi tai energiapuuksi.

Markkinavuoropuhelu

Markkinavuoropuhelu on julkisten ja yksityisten toimijoiden välistä keskustelua ennen hankintoja, niiden aikana ja jälkeen. Puurakentamisessa tämä mahdollistaa uusien ratkaisujen kehittämisen, hankintakriteerien selkiyttämisen ja ekologisesti kestävämpien valintojen tekemisen.

Muuntojoustavuus

Muuntojoustavuus tarkoittaa rakennuksen kykyä mukautua muuttuviin käyttötarpeisiin. Puu ja erityisesti CLT-elementtirakentaminen mahdollistavat helposti muunneltavat tilaratkaisut ja rakenteet, mikä pidentää rakennuksen käyttöikää.

Resurssiviisaus

Resurssiviisaus tarkoittaa luonnonvarojen ja materiaalien harkittua käyttöä siten, että tuetaan hyvinvointia ja ekologista kestävyyttä. Puu on uusiutuva luonnonvara, ja sen resurssiviisas käyttö rakentamisessa tukee ilmasto- ja ympäristötavoitteita.

Uusiokäyttö

Uusiokäyttö tarkoittaa käytöstä poistetun tuotteen tai materiaalin hyödyntämistä uudelleen joko samassa tai uudessa tarkoituksessa. Puurakenteita voidaan usein purkaa ehjinä osina ja käyttää uudelleen rakennusmateriaalina tai jalostaa uusiksi puutuotteiksi.

Lähteet

Hannus, T. (2020). Vasta valmistunut Mansikkalan koulukeskus kävi yllättäen ahtaaksi – syynä koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne sekä uutuuden vetovoima. Viitattu 8.12.2023 <https://yle.fi/a/3-11622513>

Koskinen, S. (2023). Puurakentamisen webinaari: Strategia kimmokkeena, jalkautuksella tavoitteeseen. Viitattu 28.11.2023 <https://www.youtube.com/watch?v=WhAo0b1KBIQ&t=19s>

Koskinen, S., Turunen, A., Neittamo, I. ja Ylinen, S. (2022). Puun käyttö julkisessa rakentamisessa -hankintaopas. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164407/YM_2022_25.pdf?sequence=4 Kuntalaki 410/2015

Kuntaliitto. Kuntastrategia. Viitattu 27.11.2023 <https://www.kuntaliitto.fi/kuntajohtaminen-ja-digitalisaatio/kuntajohtaminen/kuntastrategia>

Laukkanen, M. (2021). Kuntastrategiat julkisen puurakentamisen edistämisen työkaluina. Viitattu 28.11.2023 <https://puuinfo.fi/2021/10/07/kuntastrategiat-julkisen-puurakentamisen-edistamisen-tyokaluna/>

Le Roux, S. (2021). "Ovatko puurakennukset terveellisiä, turvallisia ja viihtyisiä?" Julkaisija ympäristöministeriö 22.4.2021. Viitattu 23.11.2023 <https://www.youtube.com/watch?v=9HAGX9GDGt8>

Määttä, T. (2021). "Miksi kunnan kannattaa rakentaa puusta?" Julkaisija ympäristöministeriö 22.4.2021. Viitattu 23.11.2023 <https://www.youtube.com/watch?v=HNaaUj4u57k>

Rakennustutkimus RTS: Asunto- ja palvelurakentamisen kehitys kunnissa 2023–2024

Ryhänen, A. (2021). Kemiin suurin hirsipäiväkotikoti, Imatralla isoin puukoulu, Haminaan uuden ja vanhan toimiva liitto – Seutukaupungit rakentavat puusta. Viitattu 28.11.2023 <https://puuinfo.fi/2021/03/26/seutukaupungit-rakentavat-puusta/>

Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ympäristöministeriö (2023). Maalahden kunta on vuoden julkisen puurakentamisen edelläkävijä. Viitattu 28.11.2023 <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/maalahden-kunta-on-vuoden-julkisen-puurakentamisen-edellakavija>

Ympäristöministeriö (2021, päivitetty 2023). Näkökulmia: Miten lisätä puun käyttöä julkisessa rakentamisessa? Viitattu 28.11.2023 https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/c6a6a9dc-0592-494e-82cd-00ec8d20065e/7a5f03bf-84d4-4890-8177-8acc7bc8fe3f/JULKAISU_20210505114355.pdf

Ympäristöministeriö (2020). Julkisen puurakentamisen kansalliset tavoitteet: Puurakentamisen toimenpideohjelma 2016–2022. Viitattu 28.11.2023 https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Julkisen-puurakentamisen-kansalliset-tavoitteet-45F5028E_8436_408A_8CD7_510C6C1AD000-161609.pdf/1fc95a52-5c50-4c9b-1f5d-325395658d72/Julkisen-puurakentamisen-kansalliset-tavoitteet-45F5028E_8436_408A_8CD7_510C6C1AD000-161609.pdf?t=1603259868530

Ympäristöministeriö. Kysymyksiä ja vastauksia julkisesta puurakentamisesta. Viitattu 7.12.2023 <https://ym.fi/yleisimpia-kysymyksiä-julkisesta-puurakentamisesta> Kuntien strategiat ja ohjelmat

Haminan kaupungin strategia 2030. Viitattu 30.11.2023 <https://www.hamina.fi/asukkaalle/wp-content/uploads/sites/12/2022/06/Haminan-kaupungin-strategia.pdf>

Iisalmen kaupungin strategia 2030. Viitattu 27.11.2023 <https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Kaupunki-Info/Kaupunkistrategia>

Iisalmen kaupungin resurssiviisauden toimintasuunnitelma. Viitattu 27.11.2023 <https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Ymparisto/Ymparistovastuullinen-Iisalmi/Resurssiviisaus>

Kuhmon kaupungin strategia. Viitattu 27.11.2023 https://www.kuhmo.fi/wp-content/uploads/2022/08/Kuhmon-kaupungin-strategia_.pdf

Keiteleen kunnan strategia 2024–2026. Viitattu 28.11.2023 <https://www.keitele.fi/loader.aspx?id=0dda0ab1-edd5-438f-8c5b-447145e5520c>

Kouvola tulosalueen Elinvoiman kasvu –ohjelma 2020–2023. Viitattu 7.12.2023 <https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2019/10/evkasvuohjelma.pdf>

Lempäälän kunnan strategia 2030. Viitattu 28.11.2023 https://www.lempaala.fi/wp-content/uploads/2022/05/Lempaala_kuntastrategia_16052022.pdf

Lempäälän kunnan puurakentamisen edistämishjelma. Viitattu 28.11.2023 <https://tampereenseutu.sharepoint.com/sites/www.lempaala.fi/tiedostot/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2Fwww%2Elempaala%2Efi%2Ftiedostot%2FAsuminen%20ja%20ymp%C3%A4rist%C3%B6%2FRakentaminen%2FPuurakentaminen%2FPuurakentamisen%20edist%C3%A4misohjelma%2EPDF&parent=%2Fsites%2Fwww%2Elempaala%2Efi%2Ftiedostot%2FAsuminen%20ja%20ymp%C3%A4rist%C3%B6%2FRakentaminen%2FPuurakentaminen&p=true&ga=1>

Maalahden kunnan strategia 2022–2025. Viitattu 27.11.2023 <https://www.malax.fi/assets/Sidor/1/39/Finska-strategier/Maalahden-kunnan-kuntastrategia-20222025.pdf>

Pudasjärven kaupungin strategia 2022–2030. Viitattu 28.11.2023 <https://www.pudasjarvi.fi/wp-content/uploads/pudasjarven-kuntastrategia.pdf>

Tuusulan kunnan strategia ja valtuustokauden tavoitteet. Viitattu 27.11.2023 https://www.tuusula.fi/sivu.tmpl?sivu_id=10211

Vantaan kaupungin strategia 2022–2025. Viitattu 27.11.2023 <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaan%20kaupunkistrategia%202022-2025.pdf>